

Sažetak

Nekoliko posljednjih desetljeća značajno raste svijest o potrebi izjednačivanja mogućnosti za osobe s invaliditetom. Svjedoci smo velikog broja različitih akcija, koje obično poduzimaju udruge osoba s invaliditetom i koje nastoje upozoriti na goruće probleme s kojima se susreće populacija koju predstavljaju. Cilj je takvih akcija podizanje svijesti o specifičnostima života s invaliditetom, a onda i poticanje društvene zajednice, a posebice odgovornih u lokalnim i državnim upravama, na aktivniji pristup uklanjanju barijera s kojima se susreću.

Problemi s kojima se susreću, ali i općenito kvaliteta života osoba s invaliditetom, postaje sve više i predmetom znanstvenih istraživanja, posebice u razvijenim zemljama. Nastoje se utvrditi specifičnosti života s invaliditetom, objektivni i subjektivni parametri kvalitete života, a rezultati takvih studija trebali bi dati svoj doprinos kvalitetnom strateškom planiranju i poduzimanju konkretnih aktivnosti društvene zajednice radi konačnog postizanja istih mogućnosti za sve građane.

U tom uvjerenju nastala je i ova knjiga koju bi sadržajno mogli podijeliti na dva dijela — teorijski i empirijski.

U prvom, teorijskom dijelu govorimo općenito o osobama s invaliditetom, problematici terminologije koja se koristi pri govoru o toj populaciji, a onda nastojimo donijeti i svojevrsna »određenja invaliditeta« — što invalidnost jest a što nije, odnosno što znači biti »osoba s invaliditetom«. Donosimo i statističke podatke o udjelu osoba s invaliditetom u općoj populaciji, s posebnim osvrtom na Grad Zagreb te ukazujemo na niz službenih domaćih i međunarodnih dokumenata kojima se propisuju postupci i obaveze društvene zajednice radi izjednačivanja mogućnosti. I pri tome se ponovno stavlja poseban naglasak na Grad Zagreb koji je, očito, poduzeo niz koraka (posebice u teorijsko/zakonsko/strateškom smislu) radi podizanja kvalitete života i izjednačivanja mogućnosti osoba s invaliditetom. Koliko je sve to doista zaživjelo u praksi, odnosno koliko te korake doista osjećaju oni na koje se odnose, predmet je drugog dijela rada.

Empirijski dio započinjemo opisom metodologije terenskog istraživanja kvalitete života osoba s invaliditetom u Gradu Zagrebu. Istraživanje je, u suradnji Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar i Ureda za socijalnu zaštitu i oso-

be s invaliditetom Grada Zagreba, provedeno u drugoj polovici 2015. godine. Koristila se kombinacija kvalitativnih (fokus-grupa) i kvantitativnih (anketa) istraživačkih metoda. U fokus-grupi sudjelovali su predsjednici/predstavnici raznih udruga osoba s invaliditetom u Zagrebu (Društvo distrofičara Zagreb, Društvo invalida cerebralne i dječje paralize Zagreb, Društvo multiple skleroze Grada Zagreba, Društvo tjelesnih invalida Zagreb, Savez gluhih i nagluhih Grada Zagreba, Spinalne ozljede Zagreb, Udruga slijepih Zagreb), a anketno ispitivanje provedeno je među članovima spomenutih udruga. Ukupno su ispitane 684 osobe s invaliditetom.

Poglavlje »Rezultati« donosi cjelovit prikaz dobivenih rezultata, a ovdje ćemo izdvojiti tek neke. Najviše je ispitanika (71%) upravo s najtežim stupnjem invaliditeta, odnosno procijenjen im je invaliditet 81%-100%. Više od trećine ispitanika živi s invaliditetom još od rođenja. Potrebni su tuđe pomoći (posebice osobe s tjelesnim invaliditetom), a pomažu im uglavnom članovi obitelji.

Dvije trećine ispitanika imaju primanja manja od 3000 kuna te ih isto tako ima ili povremene ili stalne probleme s podmirivanjem osnovnih životnih troškova. Oko 60% ispitanika smatra da se država jako ili relativno loše skrbi o osobama s invaliditetom, a kao jedan od glavnih razloga zbog kojih kvaliteta života nije na primjerenom razini je loša provedba zakona u praksi — tek 5% ispitanika smatra da se zakoni dobro provode u praksi.

Gotovo 47% ispitanika je proteklih godinu dana doživjelo neki oblik diskriminacije na osnovi invalidnosti, a diskriminaciji najizloženija skupina osoba s invaliditetom osobe su s gluhoćom.

Obiteljsko fizičko nasilje doživjelo je 8% ispitanika, verbalno 24%, a fizičko ili verbalno nasilje izvan obitelji doživjelo je 29% ispitanika, pri čemu su se najizloženijima nasilju i ovdje pokazali gluhi.

Najreligioznijima su se pokazale slijepe osobe, gluhe najmanje religioznima. U pogledu zadovoljstva različitim životnim domenama, najzadovoljniji su odnosima s obitelji i bližnjima, a zdravstvenim stanjem i osjećajem sigurnosti u budućnosti najmanje.

U pitanju otvorenoga tipa u kojemu su ispitanici mogli navesti do tri svoja najveća problema, najčešće su bili spomenuti otežano funkcioniranje i nesamostalnost, manjak materijalnih prava i materijalni standard općenito, socijalni problemi, strah od budućnosti, neprilagođenost fizičkog i komunikacijskog okoliša, zapošljavanje te brojni drugi.

Summary

In recent decades, awareness of the need to provide equal opportunities to persons with disabilities has intensified significantly. We are witnessing a large number of campaigns, usually undertaken by associations of persons with disabilities, that draw attention to urgent issues faced by the population they represent. Such campaigns are intended to raise awareness about the specifics of living with disabilities and encourage the community, especially local and state authorities, to take a more active approach to removing barriers.

The problems encountered and the general quality of life of persons with disabilities are being increasingly subjected to scientific investigation, especially in developed countries. Attempts have been made to determine the specifics of living with disability, the objective and subjective parameters of the quality of life, which should contribute to the quality of the strategic planning and specific undertakings by the community, with the goal of finally achieving equal opportunities for all citizens.

This book arose from such a conviction and could be divided into two parts: theoretical and empirical.

In the first, theoretical, part of the book, we speak generally about disabled persons, the issue of the terminology used in speaking about this population, and attempt to arrive at a definition of disability, what disability is and is not, i.e., what it means to be a disabled person. We present statistical data on the percentage of disabled persons in the general population, with particular emphasis on the city of Zagreb. We also point to a series of official domestic and international documents that stipulate the approaches and obligations of the community in the direction of equalizing opportunities. Again placing particular emphasis on the city of Zagreb, which evidently has taken a large number of steps (especially in the theoretical/legal/strategic sense) to improve the quality of life and the equalization of opportunities for people with disabilities, we ask how much of this has actually taken hold in practice and how much these steps have actually affected those to whom they relate, which is the subject of the second part of this work.

The empirical section begins with a description of the methodology of the field research on the quality of life of people with disabilities in the city